

Problemnotat om skolefritidsordningen (SFO) – behov for evaluering

Vedtatt av FUG 15.09.2016

Foreldreutvalget får henvendelser fra foreldre om SFO. Tilbudet om SFO varierer mye fra sted til sted. I dag går 63% av elevene på 1.-4. trinn i SFO. Foreldreutvalget har oppfordret Kunnskapsdepartementet til å foreta en bred evaluering av SFO. En evaluering kan synliggjøre behov for en bedre sentral regulering av SFO i lov og forskrift, men den kan også være verdifull for kommunene i arbeidet med å lage gode lokale SFO-tilbud. Utvalget er også opptatt av om et foreldrebetalt tilbud kan bidra til å øke sosiale forskjeller, bidra til forskjeller i elevers muligheter for faglig og sosial utvikling og være en faktor som skaper utenforskap. I dette notatet skisseres noen av problemstillingene Foreldreutvalget ser i dagens ordning.

Bakgrunn

Ved skolereformen i 1997 ble 6-åringene overført fra barnehage til skole. Samtidig ble kommunene pålagt å etablere tilbud om SFO for elever fra 1. til 4. klasse. Formålet var primært å dekke behovet for tilsyn, med åpningstid tilsvarende barnehage.

Elevenes rett til plass i SFO

I loven har elevene ingen rett til plass i SFO, men kommunen skal ha et tilbud om SFO før og etter skoletid. Det er ikke angitt hvor utbredt eller omfattende tilbudet skal være, verken i form av geografisk nærhet til skolene, antall plasser, årlig åpningstid eller daglig åpningstid. Når kommunene har ulik størrelse og befolkningstetthet og ulike prioriteringer i kommuneøkonomien, er det ikke overraskende at elevene rundt omkring i landet har svært ulike tilbud om SFO.

- Bør elevene i målgruppen ha rett til plass i SFO i rimelig nærhet til skolen?
- Bør det være et minstekrav til årlig åpningstid?
- Bør det være et minstekrav til daglig åpningstid?

Innholdet i SFO

I loven står det at SFO skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter, den skal gi barna omsorg og tilsyn, og barn med funksjonsnedsettelse skal gis gode utviklingsvilkår. Det er åpnet for at leksehjelpen blir organisert som en del av SFO, og mange kommuner har etter hvert organisert flere læringsstøttende aktiviteter i SFO.

Innholdet i SFO er også påvirket av hvordan man er knyttet til andre organisasjoner/virksomheter. Foreldrebetalte frivillige aktiviteter i SFO kan bidra

til å øke synligheten av økonomiske ulikheter. Samtidig ser vi at det finnes mange eksempler på godt samarbeid som kan videreutvikles.

Elevene har behov for tid til lek og avkopling fra resten av skolehverdagen. Men noe av tiden kan brukes til flere læringsstøttende aktiviteter, men det kan også være uheldig at SFO har et innhold som egentlig bør være en del av opplæringen i en gratis og helhetlig skole. Samtidig er det mange foreldre som ønsker å bruke tid sammen med sine barn, både til leksearbeid og fritidsaktiviteter, og som ikke ønsker at SFO skal bli en gratis, obligatorisk del av en lang skoledag.

- Bør innholdet i SFO reguleres bedre slik at det verken blir et foreldrebetalt supplement til opplæringen i skolen eller en dårlig utnyttelse av tida til elevene?
- Bør bedre koordinering skole / leksehjelp / SFO vurderes?

Egenbetaling fra foreldrene

I loven står det at kommunen kan kreve utgiftene til SFO dekket gjennom egenbetaling fra foreldrene. Utgiftene per elev til SFO kan variere mye på grunn av ulikt elevgrunnlag. I tillegg kan tilbudet om graderte plasser og egenbetalingssatsene for graderte plasser variere mye. Noen steder må foreldre betale ekstra for et tilbud i skolens ferier, andre steder inngår det i den ordinære betalingen.

- Bør egenbetalingsordningen avvikles eller reguleres mer detaljert, f.eks. i form av maksimal sats for egenbetaling fra foreldrene?

Krav til areal

Det er ingen krav til areal for SFO i dag. Sambruk skole/SFO kan gi både fordeler og ulemper. Sambruksarealene må ivareta både skolens og SFOs behov for rom og møblering. Det er utfordrende og det krever areal å ivareta at rommene skal brukes til både lek og læring.

- Bør det innføres en norm for areal til forsvarlig drift basert på antallet barn og aktiviteter?

Personaltetthet og kompetansekrav for personalet

SFO skal ha vedtekter om bemanning, men det er ingen sentralt fastsatte bemanningsnormer. Det er heller ingen sentralt fastsatte kompetansekrav for personalet i SFO. Dersom SFO får et mer definert innhold, vil det være naturlig å eventuelt fastsette kompetansekrav for personalet i SFO. F.eks. bør leksehjelp gis av personale med tilstrekkelig kompetanse.

- Bør det fastsettes minstekrav til personaltetthet i SFO?
- Bør det fastsettes kompetansekrav for hele eller deler av personalet i SFO?

FORELDREUTVALGET FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

Skyss til og fra SFO

I loven er det regler for gratis skyss i grunnskolen, men reglene omfatter ikke SFO. Dette kan skape problemer for mange familier og påvirke elevenes reelle muligheter til å benytte seg av SFO. Foreldreutvalget har etterlyst en bedre samordning av skoleskyssen og skyssen i forbindelse med SFO som sikrer elevene gratis skyss også til og fra SFO.

- Bør reglene for gratis skyss i grunnskolen utvides til også å omfatte SFO?

Helhetlig skoledag

Elever bør oppleve at de samme verdiene, holdningene og regler gjelder gjennom hele skoledagen. Enkelte barn og deres foreldre opplever at skolen og SFO fremstår svært forskjellig og at overgangen mellom SFO og skolen blir vanskelig. Foreldreutvalget er bekymret for at SFO, med lavere bemanning, med mindre kompetanse hos de ansatte og et innhold som består av mye fri lek kan være en arena for krenkelser og mobbing. Det er en selvfølge at oppholdet på SFO også skal oppleves som trygt og godt. Dette forutsetter et nært samarbeid mellom ansatte på skolen og på SFO. Brukermedvirkningen i SFO er ikke sikret på samme måte som i skolen gjennom ulike organer som f.eks. foreldrerådet og dets arbeidsutvalg (FAU), samarbeidsutvalget og skolemiljøutvalget.

- Bør SFO og skole organiseres mer som en helhet?
- Kan brukermedvirkning også for SFO sikres i Opplæringsloven?

Konklusjon

Foreldreutvalget ønsker at SFO skal være en arena som barn og foreldre opplever som trygg og god, på lik linje med skolen. Derfor ønsker utvalget først og fremst en evaluering av dagens situasjon. Utvalget ønsker at det blir vurdert å lovfeste kvalitetssikrende bestemmelser for å sikre at SFO er en arena for lek, læring og personlig utvikling.